

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS NEGALIOS PAGRINDU TEIKIANT PASLAUGAS KAUNO MIESTO SAVIVALDYBĖJE TYRIMO

2018 m. lapkričio 30 d. Nr. (18)SI-21)SP-119

Vilnius

2018 m. rugsėjo 11 d. Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Agneta Skardžiuvienė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) savo iniciatyva pradėjo tyrimą dėl galimos diskriminacijos negalios pagrindu. Tyrimas pradėtas Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) gavus informaciją apie tai, jog Kauno miesto savivaldybė (toliau – Savivaldybė) asmenims, turintiems judėjimo bei regos negalią, neužtikrina tinkamų sąlygų patekti į Savivaldybės patalpas, esančias Laisvės al. 96, Kaune (toliau – Pastatas). Neįgaliesiems, judantiems neįgaliojo vežimėliu arba besinaudojantiems kita kompensacine technika, skirtas atskiras įėjimas į Pastatą, nes pagrindiniame įėjime įrengtos senovinės besisukančios durys. Į Pastatą asmenys su negalia gali patekti tik asistento padedami, nes už įėjimo durų Pastato viduje esantis pandusas yra status ir neatitinka Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011 m. birželio 14 d. įsakymu Nr. 317 patvirtinto statybos techninio reglamento STR 2.03.01:2001 „Statiniai ir teritorijos. Reikalavimai žmonių su negalia reikmėms“ (toliau – Reglamentas) reikalavimų. Panduso statusas – apie 11 procentų, todėl asmuo su negalia negali savarankiškai juo užvažiuoti vežimėliu. Tokio statumo nuolydis yra nesaugus judančiam neįgaliojo vežimėliu. Asmeniui su judėjimo negalia atvykus prie Pastato durų, prie jų esančiu skambučiu būtina iškviešti apsaugos darbuotoją, kuris ateina atrakinti durų. Išvykstant taip pat reikalinga asistento pagalba, kadangi į apačią neįgaliojo vežimėliu leidžiamasi nugara į priekį, saugantis iškristi iš ratelių. Besinaudojantiems kita kompensacine technika pavojų kelia slidi Pastato vidaus grindų danga. Taip pat gauta informacija, kad dėl nepakankamo pločio lifto durų asmenims, besinaudojantiems neįgaliojo vežimėliu, yra apribota galimybė judėti tarp Pastato aukštų.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 2 dalimi, 2018 m. rugsėjo 11 d. raštu Nr. (18)SI-21)S-5174 kreipėsi į Savivaldybę, prašydama pateikti informaciją apie tai, ar Pastatas bei patekimas į jį yra pritaikytas asmenims su

judėjimo bei regos negalia bei atitinka Reglamento reikalavimus; kokiomis sąlygomis (tvarka) asmenims su negalia Pastate teikiamos Kauno miesto savivaldybės vietos valdžios, viešojo administravimo ir viešosios paslaugos; ar asmenims su negalia yra sudarytos vienodos galimybės, palyginus su kitais asmenimis, gauti minėtas Kauno miesto savivaldybės teikiamas paslaugas; ar asmenims su negalia yra sudarytos sąlygos patekti į Pastato vidų bei laisvai judėti jo viduje, taip pat ir tarp Pastato aukštų. Jei ne, kokių priemonių ketinama imtis šioms kliūtims pašalinti, ar šios priemonės yra numatytos Kauno miesto savivaldybės strateginio planavimo dokumentuose; paprašyta pateikti kitą su tyrimo esme susijusią reikšmingą informaciją bei įrodymus.

2018 m. rugsėjo 25 d. elektroniniu paštu paprašyta patikslinti, kada planuojama baigti Pastato rekonstrukcijos projektą, kada ketinama jį įgyvendinti; kokie pagerinimai numatyti minėtame projekte; paprašyta, esant galimybei, atsiųsti rengiamo projekto dokumentus.

Gavus Savivaldybės Neįgaliųjų reikalų tarybos atstovo nuomonę, 2018 m. spalio 23 d. raštu Nr. (18)SI-21)S-633 paprašyta pateikti informaciją, kada planuojama įgyvendinti Savivaldybės raštuose minima Pastato rekonstrukcijos projektą; kokius konkrečius pokyčius ketinama įvykdyti, pertvarkant Pastato patalpas; ar dėl šių pokyčių derinimo kreiptasi į Lietuvos žmonių su negalia aplinkos pritaikymo asociaciją; ar ketinama įrengti telefonspynę prie įėjimo, skirto neįgaliesiems; ar ketinama įrengti stogelį laukiantiems lauke neįgaliesiems asmenims; ar ketinama sumažinti Pastato patalpų viduje įrengto panduso nuolydžio kampą, kad jis atitiktų Reglamento reikalavimus.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

Tarnyboje 2018 m. rugsėjo 26 d. gautas Savivaldybės atsakymas Nr. (33.192)R-2660, kuriame nurodoma, jog pagrindinės Savivaldybės patalpos, kuriose aptarnaujami visi piliečiai, yra Laisvės al. 94, Kaune. Piliečiams, tarp jų ir asmenims su negalia, viešojo administravimo ir viešosios paslaugos teikiamos būtent šiose patalpose, kuriose piliečių aptarnavimas vykdomas vieno langelio principu. Pastatas visiškai pritaikytas asmenims su negalia, nes priimamasis yra pirmame aukšte, nėra šaligatvio ir pastato įeigos vertikalių aukščių skirtumų, todėl šioje klientų aptarnavimo vietoje nėra apribota galimybė laisvai judėti, patogiai bendrauti su aptarnaujančiu personalu ir gauti visas teikiamas paslaugas. Pastatas ir patekimas į jį yra pritaikyti asmenims su negalia ir atitinka Reglamentą. Teigiama, kad visi piliečiai aptarnaujami vieno langelio principu Savivaldybės patalpose (Laisvės al. 94, Kaunas) Klientų aptarnavimo skyriaus Asmenų aptarnavimo poskyryje. Šiame pastate besikreipiantiems

asmenims teikiamos viešojo administravimo ir viešosios paslaugos. Nurodoma, kad asmenims su negalia yra sudarytos vienodos galimybės, palyginus su kitais asmenimis, gauti viešojo administravimo ir viešąsias paslaugas. Greta minėtų Savivaldybės patalpų esantis Savivaldybės Pastatas (Laisvės al. 96, Kaunas) taip pat pritaikytas asmenims su negalia – ankstesniu laikotarpiu įrengtas pandusas, siekiant sudaryti galimybę patekti į minėtas patalpas. Kadangi Pastatas yra nekilnojamųjų kultūros vertybių teritorijoje ir yra įrašytas į nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, asmenų su negalia reikmėms jis buvo pritaikytas išnaudojant visas tuo metu egzistavusias panduso įrengimo galimybes. Žmonės su negalia gali patekti į posėdžių sales, esančias Pastato pirmajame aukšte. Tam įrengta atskira įvaža su tam tikslui įrengtu skambučiu išsikviesti pagalbon savivaldybės darbuotojus. 2016 metais šiame Pastate buvo įrengtas neįgaliųjų reikmėms pritaikytas sanitarinis mazgas. Tarp šio Pastato aukštų yra įrengtas liftas, pakeisti kurio matmenis (dėl Pastato, įrašyto į nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą, ypatumų) nėra galimybės. Šiuo metu rengiamas Pastato pirmojo aukšto vidaus patalpų pertvarkymo projektas, kurio rengimo metu bus atsižvelgiama į efektyvesnį jo pritaikymą asmenų su negalia reikmėms.

Savivaldybės 2018 m. spalio 5 d. elektroniniame laiške nurodoma, jog, planuojant Pastato pirmojo aukšto patalpų remontą, projekto užduotyje numatytas paprastasis patalpų remontas, neperplanuojant esamų erdvių bei patalpų. Asmenims su negalia numatyta papildomai pagerinti patekimą į Didžiąją posėdžių salę, įrengiant tolygų privažiavimo prie durų kelią (pandusą). Rengiamas projektas privalomąja tvarka bus derinamas su Kultūros paveldo departamento Kauno skyriumi ir tik nuo pastarojo priimtų sprendimų priklausys projekto sprendinių įgyvendinimas, nes Pastatas įrašytas į nekilnojamųjų kultūros vertybių registrą kaip turintis ypatingą statusą. Projekto rengėjai dar nėra pateikę projekto derinti, todėl nėra galimybės pateikti projekto dokumentacijos. Kartu Savivaldybė pateikė Pastato pirmojo aukšto projektavimo užduotį, pagal kurią numatytas Pastato pirmojo aukšto patalpų paprastasis remontas.

2018 m. spalio 30 d. rašte Nr. (33.192)R-3054 Savivaldybė nurodė, jog Pastato pirmojo aukšto patalpų remonto projekto rengėjai nėra pateikę galutinio varianto, kuris privaloma tvarka bus derinamas su visomis institucijomis, bus vykdoma ekspertizė ir tvirtinama Savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymu. Esant teigiamiems visų derinančiųjų institucijų pritarimams ir įvertinant skaičiuojamąją paprastojo remonto vertę, bus sprendžiamas paprastojo remonto darbų įgyvendinimo klausimas. Šio projekto užduoties sprendiniai neapima telefonspynės įrengimo bei stogelio įrengimo iš lauko pusės. Nurodoma, kad įėjimo durys asmenims su negalia visuomet yra atrakintos darbo metu, todėl stogelio įrengimo poreikio nėra. Panduso, įrengto Pastato patalpų viduje, nuolydžio kampo sumažinti nėra galimybės dėl patalpos erdvės ribų ir laiptų konstrukcijos.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a

Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar Savivaldybė, teikdama jos funkcijoms priskirtas paslaugas, nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Jungtinių Tautų bei Europos Sąjungos, taip pat nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija reiškia teisių sumažinimą, suvaržymą ar atėmimą tam tikrai kategorijai žmonių dėl kokių nors asmens požymių. Diskriminacija suvokiama kaip asmenų lygybės principo pažeidimas, kai asmeniui ar asmenų grupei yra sukuriamos mažiau palankios sąlygos, taikomi skirtumai, išimtys, apribojimai ar teikiamas pranašumas, lyginant su kitais asmenimis, esančiais toje pačioje ar tokioje pačioje situacijoje.

Remiantis Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalimi, tiesioginė diskriminacija – tai elgesys su asmeniu, kai lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 5 dalies nuostatas, netiesioginė diskriminacija apibūdinama kaip veikimas ar neveikimas, teisės norma ar vertinimo kriterijus, akivaizdžiai neutrali sąlyga ar praktika, kurie formaliai yra vienodi, bet juos įgyvendinant ar pritaikant atsiranda ar gali atsirasti faktinis naudojimosi teisėmis apribojimas arba privilegijų, pirmenybės ar pranašumo teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, nebent šį veikimą ar neveikimą, teisės normą ar vertinimo kriterijų, sąlygą ar praktiką pateisina teisėtas tikslas, o šio tikslo siekiama tinkamomis ir būtinomis priemonėmis.

Pagal Lygių galimybių įstatyme įtvirtintą diskriminacijos sąvoką, tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, siekiama nustatyti, ar tam tikras elgesys, teisės norma, praktika galėtų tam tikrą asmenį dėl tam tikro asmens tapatybės požymio, t. y., aptariamam atveju – dėl negalios, priversti atsidurti mažiau palankioje padėtyje nei kitas asmuo, neturintis šio požymio.

Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtinta įrodinėjimo pareigos paskirstymo tvarka nagrinėjant lygių galimybių principo pažeidimo atvejus, t. y., teismuose ar kitose kompetentingose institucijose nagrinėjant fizinių, juridinių asmenų, kitų organizacijų ir jų padalinių skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, pareiškėjui nurodžius aplinkybes, leidžiančias daryti prielaidą dėl tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos buvimo, preziumuojama, kad tiesioginės ar netiesioginės diskriminacijos, priekabiavimo ar nurodymo diskriminuoti faktas buvo. Skundžiamas asmuo turi įrodyti, kad lygių galimybių principas nebuvo pažeistas.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencijos (toliau – Konvencija), kurios dalyvė yra Lietuva, 5 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog valstybės, šios Konvencijos šalys, užtikrina, kad prieš įstatymą visi asmenys lygūs ir lygūs pagal įstatymą, taip pat turi teisę į lygiavertę įstatymo apsaugą ir teisę vienodai naudotis įstatymo teikiamomis galimybėmis be jokio diskriminavimo. Valstybės, šios Konvencijos šalys, draudžia bet kokį diskriminavimą dėl neįgalumo ir garantuoja neįgaliesiems vienodą ir veiksmingą teisinę apsaugą nuo diskriminavimo dėl bet kokios priežasties (Konvencijos 5 straipsnio 2 dalis).

Konvencijos 9 straipsnyje „Prieinamumas“ įtvirtinta pareiga valstybėms, šios Konvencijos šalims, siekti, kad neįgalieji galėtų gyventi savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose gyvenimo srityse, imtis atitinkamų priemonių, užtikrinant neįgaliesiems lygiai su kitais asmenimis fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą tiek miesto, tiek kaimo vietovėse. Šios priemonės, kurios apima prieinamumo kliūčių ir trukdžių nustatymą ir pašalinimą, *inter alia* taikomos: pastatams, keliams, transporto priemonėms ir kitokiems vidaus ir lauko objektams, įskaitant mokyklas, būstą, medicinos įstaigas ir darbo vietas; informacijos, ryšių ir kitokioms tarnyboms, įskaitant elektronines ir avarines tarnybas. Pagal 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybės, šios Konvencijos šalys, įpareigojamos imtis atitinkamų priemonių, siekiant rengti ir skleisti visuomenei prieinamų objektų ar jai teikiamų paslaugų prieinamumo būtiniausius standartus ir gaires bei kontroliuoti, kaip jie įgyvendinami; suteikti galimybę pasinaudoti įvairių pagalbininkų ir tarpininkų paslaugomis, įskaitant gidus, skaitovus ir profesionalius gestų kalbos vertėjus, kad būtų sudarytos sąlygos patekti į pastatus ir kitus visuomenei prieinamus objektus; skatinti kitokias atitinkamas pagalbos ir paramos neįgaliesiems formas, kad jiems būtų užtikrinta galimybė gauti informaciją.

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas 2014 m. gegužės 22 d. Konvencijos 9 straipsnio „Prieinamumas“ Generaliniame komentare (toliau – Komentaras) nurodė, jog prieinamumas yra būtina asmenų su negalia savarankiškumo ir galimybės visavertiškai bei lygiomis teisėmis su visais asmenimis

dalyvauti visuomeniniame gyvenime sąlyga. Neužtikrinus fizinės aplinkos, transporto, informacijos ir ryšių, įskaitant informacijos ir ryšių technologijų bei sistemų, taip pat kitų visuomenei prieinamų objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumo, asmenys su negalia neturėtų lygių galimybių dalyvauti bendruomenės, kurioje jie gyvena, veikloje (Komentaro 1 p.).

Konvencijoje nustatyta pareiga visiems: tiek privatiems, tiek viešiesiems, subjektams, nepaisant jų teisinės formos, užtikrinti prieinamumą jų nuosavybės teise valdomuose pastatuose, taip pat padaryti prieinamą transporto infrastruktūrą, transporto priemones, informaciją bei komunikacijos priemones, paslaugas. Visi paslaugų teikėjai: tiek privatūs, tiek viešieji, privalo užtikrinti paslaugų prieinamumą, jeigu tik paslauga ar prekė yra teikiama ar prieinama visuomenei. Tokios pareigos pažeidimas yra laikomas diskriminaciniu elgesiu (Komentaro 13 p.). Prieinamumas yra būtina sąlyga, asmenims su negalia užtikrinant jų pagrindines teises ir laisves, galimybę gyventi savarankiškai, dalyvauti visuomeniniame gyvenime (Komentaro 14 p.).

Konvencijos 9 straipsnyje įtvirtinta prieinamumo pareiga turi būti įgyvendinama dviem aspektais:

1) užtikrinant naujai projektuojamų, statomų ar gaminamų objektų, aplinkos, prekių, produktų bei paslaugų prieinamumą;

2) pašalinant kliūtis jau pastatytuose statiniuose, kitoje fizinėje aplinkoje, asmenims su negalia naudojančiais transportu, informacija bei komunikacijos priemonėmis, prekėmis bei paslaugomis, prieinamomis visuomenei (Komentaro 24 p.).

Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių komitetas, 2018 m. balandžio 26 d. Generaliniame komentare Nr. 6 (toliau – Komentaras Nr. 6) aiškindamas tinkamo pritaikymo asmenims su negalia sąvoką, pažymėjo, jog tinkamo pritaikymo pareiga yra *ex nunc* pareiga, t. y., turi būti vykdoma nuo to momento, kai asmeniui su negalia atsiranda poreikis pašalinti kliūtis jam tinkamai įgyvendinti savo teises ir pareigas. Tinkamo pritaikymo pareiga yra individualizuota pareiga, pasireiškianti tuo, jog pareigos turėtojas privalo atsižvelgti į konkrečius asmens su negalia poreikius, jis privalo bendradarbiauti su asmeniu (arba jo atstovu), kuriam toks pritaikymas reikalingas. Tinkamo pritaikymo pareiga galioja ne tik tais atvejais, kai asmuo paprašo tokio pritaikymo, bet ir kai pareigą turintis asmuo žino apie tokio asmens negalią. Pareiga išlieka ir tais atvejais, kai asmuo, turintis pritaikymo pareigą, žino arba privalo žinoti, jog asmuo turi negalią, dėl kurios jam reikalingas pritaikymas, pašalinantis kliūtis asmeniui įgyvendinant savo teises (Komentaro 24 str. b punktas).

Pagal Komentaro Nr. 6 26 straipsnį, kriterijai, kuriais remiantis turi būti įgyvendinama tinkamo pritaikymo pareiga:

a) kliūčių, apribojančių galimybes asmenims su negalia naudotis savo teisėmis, identifikavimas bei pašalinimas, bendradarbiaujant pareigos turėtojui bei asmeniui su negalia;

b) įvertinimas, ar tinkamas pritaikymas yra teisiškai ar praktiškai įgyvendinamas;

c) įvertinimas, ar pritaikymas yra būtinas ir tinkamas bei efektyvus, įgyvendinant konkrečią asmens teisę;

d) įvertinimas, ar pritaikymu nėra neproporcingai apsunkinamas pareigos turėtojas; tam reikalinga nustatyti santykį tarp pritaikymui reikalingų sąnaudų bei tikslo, kuris bus įgyvendintas dėl tinkamo pritaikymo (t. y., naudojimasis konkrečia teise);

e) užtikrinimas, jog tinkamo pritaikymo pareiga bus įgyvendinama taip, kad būtų užtikrinta lygybė bei užkirstas kelias asmenų su negalia diskriminacijai. Tam būtinas atsakingų asmenų bei asmenų su negalia bendradarbiavimas. Faktoriai, į kuriuos turi būti atsižvelgta, yra piniginiai kaštai, prieinami išteklių (įskaitant valstybės subsidijas), įmonės, įstaigos ar organizacijos, turinčios pritaikymo pareigą, dydį, įtaką įmonei, įstaigai ar organizacijai, naudą, kurią gaus tretieji asmenys, neigiamą įtaką kitiems asmenims bei protingus sveikatos ir saugumo reikalavimus. Įvertinant pareigos turėtojo galimybę įgyvendinti tinkamo pritaikymo pareigą, būtina įvertinti ne tik atskiro departamento, padalinio ar kito organizacinio vieneto, bet visos įmonės, įstaigos, organizacijos išteklius;

f) užtikrinimas, kad asmeniui su negalia nebūtų perkelta pritaikymo pareiga;

g) užtikrinimas, kad pareigos turėtojui, teigiančiam, jog pritaikymas jam sukuria neproporcingą našą, tektų įrodinėjimo pareiga.

Bet koks išimčių, įgyvendinant tinkamo pritaikymo pareigą, pateisinimas, turi būti pagrįstas objektyviais kriterijais, apie tai tinkamai ir laiku informuojant asmenį, turintį negalią (Komentaro 27 str.).

Lietuvos Respublika Konvenciją ratifikavo 2010 metais ir įsipareigojo žmones su negalia integruoti į visuomenę sudarant būtinas, jų orumo nežeidžiančias sąlygas bei užtikrinant jų teises. Profesorius Jonas Ruškus, Jungtinių Tautų Neįgaliųjų teisių komiteto narys, teigia, kad, ratifikavusi šią Konvenciją, Lietuva „įsipareigojo ir prisiėmė atsakomybę įgyvendinti Neįgaliųjų teisių konvencijos nuostatas savo šalių įstatymuose ir praktikoje diegti lygybės ir nediskriminavimo, prieinamumo prie visuomenės išteklių, lygybės prieš įstatymą, gyvenimo savarankiškai ir įtrauktiems į bendruomenę principus“.¹

¹ Jonas Ruškus: Jungtinių Tautų neįgaliųjų teisių konvencija keičia pasaulį. 2014; <http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-06-16-jonas-ruskus-jungtiniu-tautu-neigaliuju-teisiu-konvencija-keicia-pasauli/118862>.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis asmenų lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys lygūs; žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas). Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime taip pat konstatavo, kad konstitucinis asmenų lygybės principas nepaneigia pačios galimybės skirtingai traktuoti žmones atsižvelgiant į jų statusą ar padėtį (Konstitucinio Teismo 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimas).

Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog reikalavimai dėl neįgaliesiems fiziškai tinkamos aplinkos visose gyvenimo srityse įgyvendinami atliekant teritorijų planavimą ir statinių projektavimą bei viešosios paskirties pastatų, būsto ir jo aplinkos, viešojo transporto objektų, skirtų keleiviams aptarnauti, ir jų infrastruktūros, informacinės aplinkos pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams. Už objektų pritaikymą neįgaliųjų specialiesiems poreikiams atsako savivaldybių institucijos ir šio straipsnio 1 dalyje nurodytų objektų savininkai bei naudotojai (Neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymo 11 straipsnio 3 dalis).

Konkretūs reikalavimai viešiesiems statiniams nustatyti Reglamente. Pažymėtina, jog, pagal Reglamento 1 priedo 2 punkto nuostatas, mokslo bei administracinės paskirties pastatai, prie kurių priskirtas ir Pastatas, yra įtraukti į žmonėms su negalia svarbių statinių sąrašą.

Pagal Reglamento 59 punktą, asmenims su negalia svarbiuose negyvenamuosiuose pastatuose turi būti užtikrinta galimybė savarankiškai į juos patekti, laisvai judėti ir naudotis visomis pagrindinėmis ir pagalbinėmis lankytojams skirtomis patalpomis. Tokiuose pastatuose asmenims su negalia turi būti pritaikytas pagrindinis įėjimas į pastatą, visos pagrindinės paskirties patalpos ir lankytojų aptarnavimui skirtos patalpos, taip pat patekimui į šias patalpas skirti praėjimai, koridoriai, holai ir pan. Pagrindinis įėjimas į pastatą ir prieigos prie jo turi būti įrengtos taip, kad asmenims su negalia nebūtų kliūčių savarankiškai patekti į pastato vidų. Jei prie pagrindinio įėjimo yra laiptai, greta jų turi būti įrengtas Reglamente nustatytų dydžių pandusas (Reglamento 64 punktas).

Atkreiptinas dėmesys, jog Reglamente nustatyti reikalavimai yra taikomi tik rengiant statinių, nurodytų Reglamento 1 priede, statybos, rekonstravimo, pastato atnaujinimo (modernizavimo), kapitalinio remonto, supaprastintą statybos, supaprastintą rekonstravimo projektus, kapitalinio remonto aprašą, paprastojo remonto projektą ar paprastojo remonto aprašą arba keičiant statinių paskirtį.

Tyrimo metu nustatyta, kad Savivaldybei priklausantis bei jos funkcijoms vykdyti naudojamas Pastatas šiuo metu nėra pakankamai prieinamas asmenims su negalia dėl Pastato viduje esančio panduso staus nuolydžio, slidžios grindų dangos, nepakankamos galimybės patekti į Pastato vidų be kitų asmenų pagalbos. Pažymėtina, jog tyrimo metu sulaukta pasiūlymų iš asmenų su negalia, kokie konkretūs pataisymai, patobulinimai reikalingi, kad Pastatu galėtų tinkamai naudotis asmenys su negalia: t. y. sumažinti Pastato viduje esančio Panduso nuolydžio kampą taip, kad jis atitiktų Reglamento reikalavimus bei būtų saugus naudotis asmenims su negalia, pritaikyti grindų dangą, kuri šiuo metu yra slidi ir gali kelti pavojų ja besinaudojantiems asmenims su negalia, užtikrinti asmenų su negalia patekimą į Pastatą (t. y., įrengti telefonspynę, stogelį lauke laukiantiems asmenims arba kitu būdu sudaryti galimybę į Pastatą be kliūčių ir oriomis sąlygomis patekti asmenims su negalia). Pažymėtina, kad Savivaldybės administracija nurodė, jog ketina vykdyti Pastato pirmojo aukšto patalpų remontą, tačiau pirmiau minėti pakeitimai, pataisymai jame nenumatyti. Atkreiptinas dėmesys, jog pirmiau nurodyti Pastato patobulinimai negalėtų būti laikomi tokio masto bei pobūdžio, kad būtų neįmanoma jų įgyvendinti dėl didelės finansinės, organizacinės ar kitokios naštos, be to, Savivaldybės administracija, teikdama paaiškinimus į paklausimus tyrimo metu, įrodymų, patvirtinančių, jog toks pritaikymas neįmanomas dėl pateisinamų ir proporcingų priežasčių, neteikė (Lygių galimybių įstatymo 4 str.). Kita vertus, Savivaldybės administracija, nurodydama, kad panduso nuolydžio kampo neįmanoma sumažinti dėl Pastato viduje esančių patalpų konstrukcijos, kitų alternatyvių būdų dėl Pastato pritaikymo asmenų su negalia saugiam naudojimuisi neteikė (Lygių galimybių įstatymo 4 str.).

Savivaldybė nurodė, kad planuojamas atlikti tik paprastas Pastato pirmojo aukšto patalpų remontas, kuriam teisės aktų nustatyta tvarka patikra Reglamento reikalavimų atitikčiai galimai nebus privaloma. Kita vertus, tiek pirmiau cituotos Konvencijos, tiek Lygių galimybių įstatymo nuostatos įpareigoja paslaugų teikėjus užtikrinti, kad jų teikiamomis paslaugomis galėtų be apribojimų naudotis visi asmenys, nepriklausomai nuo jų negalios.

Atkreiptinas dėmesys, jog tokia situacija, kuomet asmenys, turintys judėjimo negalią, negali laisvai patekti į Pastato, kuriame teikiamos viešo pobūdžio paslaugos, vidų, taip pat laisvai ir saugiai judėti jo viduje, pažeidžia Konvencijos nuostatas, įtvirtinančias pareigą valstybėms, šios Konvencijos dalyvėms, užtikrinti asmenims su negalia sąlygas savarankiškai ir visapusiškai dalyvauti visose

gyvenimo srityse, taip pat užtikrinti visuomenei svarbių objektų ar teikiamų paslaugų prieinamumą bei nebūti diskriminuojamiems viešųjų paslaugų teikimo srityje.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, konstatuotina, jog Savivaldybė, teikdama paslaugas Pastate, neužtikrino Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 dalies 1 punkte įtvirtintos pareigos visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokias pačias paslaugas ir tokiu būdu sudarė sąlygas diskriminuoti asmenis, turinčius judėjimo negalią.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 3 punktu, 30 straipsnio 3 dalimi,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Siūlyti Savivaldybei sudaryti sąlygas asmenims su judėjimo negalia patekti į Pastatą, saugiai ir laisvai judėti jo viduje bei sudaryti sąlygas visiems asmenims, nepaisant jų negalios, gauti Savivaldybės teikiamas paslaugas.

2. Įpareigoti Savivaldybės administracijos direktorių išnagrinėti šį sprendimą ir apie nagrinėjimo rezultatus bei sprendimo vykdymą informuoti lygių galimybių kontrolierę per 30 dienų nuo sprendimo gavimo dienos.

3. Su sprendimu supažindinti Savivaldybės administracijos direktorių bei Savivaldybės Neįgaliųjų reikalų tarybą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Skardžiuvienė